Mål om skattebrott

Av kanslirådet Gunnar Wejle

Dagspressen innehåller emellanåt uppgifter om domar för falskdeklaration. Böterna uppgår ofta till höga belopp vilket förklaras av att de enligt skattestrafflagen kan bestämmas ända till 5 gånger det belopp som genom deklarantens oriktiga uppgift undandragits eller, om uppgiften följts, skulle ha undandragits vid taxeringen. Den som i st. dömes till fängelse eller straffarbete kan dömas att gälda straffskatt med 3 gånger det belopp som undandragits eller kunde ha undandragits. I allmänhet torde det stanna vid böter. De belopp som sålunda tillföres statskassan uppgick — såsom angavs i artikeln "TO och anmälan till åtal" (denna tidskrift 1957 s. 72 ff) — åren 1952 och 1953 till sammanlagt omkring 3 milj. kr. Dessa två år utgjorde statens nettoinkomst av bötesmedel inalles över 23 milj kronor. Nu har denna inkomst mer än fördubblats och uppgick sålunda enbart budgetåret 1957/58 till över 24 milj. kr. Stegringen torde till avsevärd del bero på ökningen av t. ex. bilmålen, men även mängden av domar i skattestraffmål måste ha bidragit i ganska hög grad. Antalet i första instans för skattebrott dömda har nämligen stigit från omkring 1.500 vartdera av åren 1952 och 1953 till över 2.300 årligen.

Någon ökning av det antal mål som fullföljts till HD kan dock ännu knappast skönjas utan alltjämt är de i NJA upptagna målen fåtaliga. De som refererats där är emellertid, såsom i den nämnda artikeln anfördes, synnerligen värdefulla för bedömande av bl. a. i vilka fall anmälan från TO:s sida icke skäligen kan underlåtas.

Även enligt den nu gällande TF 1956:623 åligger det i första hand TO att göra anmälan om brott mot skattestrafflagen. Skyldigheten anges i 118 § något annorlunda än i den tidigare gällande 143 § 2 mom. TF. Underrättelse skall sålunda ske *"om fall i vilka sådant brott kan misstänkas"*. Den grundläggande förutsättningen är att *oriktig uppgift* lämnats i självdeklarationen eller till sådan deklaration hörande handling eller i särskild uppgift ang. renskötsel eller i uppgift, som avses i 31 §. Där talas om upplysningar som man *antingen* självmant "utöver vad deklarationsformuläret föranleder" meddelar till ledning för egen taxering och som kan vara av betydelse för åsättande av en riktig taxering *eller* efter anmaning lämnar i den omfattning, som i anmaningen angivits och som finnes erforderliga för kontroll av egen deklarations riktighet eller eljest för egen taxering.

Avfattningen av det nya stadgandet om TO:s anmälningsskyldighet kan möjligen ge anledning ifrågasätta om avsikten är att TO numera vid sina överväganden om anmälan till TI skall ske har att taga ställning även till om subjektiva rekvisit föreligger för att deklarantens uppgift skall vara kriminaliserad. Beträffande denna fråga må hänvisas till artikeln i Skattenytt 1957 s. 73 och 84 med där gjorda hänvisningar. Vad där sägs torde alltjämt äga

Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-30 15:54:43

giltighet. Det synes alltså för anmälan från TO:s sida vara tillräckligt att konstatera att oriktig uppgift lämnats i deklarationen eller andra med stadgandet avsedda handlingar och upplysningar samt att uppgiften är *ägnad* att leda till frihet från skatt eller till för låg skatt. Det räcker följaktligen att det objektivt sett föreligger fara för att taxeringsmyndigheten skulle vilseledas genom uppgiften och att denna varit ägnad att påverka skattskyldigheten i den aktuella situationen. För att den oriktiga uppgiften icke skall vara ägnad att vilseleda bör det alltså framstå såsom praktiskt taget uteslutet, att taxeringsmyndigheten inte skulle ha observerat felet (jfr riksåklagarämbetets argumentation i NJA 1956:103, ref. 15, och HD:s dom i målet, Skattenytt 1957 s. 83, 84). I enlighet härmed anses en oriktig uppgift, varigenom en uppburen inkomst ej anges i deklarationen, alltid såsom ägnad att vilseleda, alltså även om felet uppmärksammas vid taxeringen.

Principen har kommit till uttryck även i ett par i NJA *1958: 128* under nr 22 refererade mål, där även vådan av att ej granska deklarationen innan denna inges belyses.

I. Bussföraren S. anlitade lantbrukaren O. för upprättande av deklaration 1955 och lämnade därvid en löneuppgift från ett sågverk, där han 1954 tjänat 6.755 kr., och en preliminärskattesedel för 1954, utvisande den källskatt som innehållits för S. under året. Han undertecknade en deklarationsblankett in blanco. Denna avlämnade O. sedermera ifylld utan att S. kontrollerat den. I deklarationen upptogs under Inkomst av tjänst: *"Kontant uppburet* av — — (sågverket) 5.423 kr. "samt på därför avsedd plats att 1.322 kr. erlagts i preliminärskatt. Ingen uppgift om åtnjuten naturaförmån lämnades.

HR:n, där S. åtalades för vårdslös deklaration, ogillade åtalet.

Åklagaren, som hade erfarenhet som TO, sökte ändring med utförlig och instruktiv motivering. Bl. a. framhölls att man i saknad av uppgift om anställningstidens längd icke kunde uträkna årsinkomsten med ledning av uppgiften om preliminär skatt.

HovR:n: Lika med HR:n finner HovR:n, att S. genom att icke upptaga hela sin avlöning från sågverket lämnat oriktig uppgift i deklarationen ävensom att S:s förfarande vid deklarationens avgivande varit grovt oaktsamt. Beträffande härefter frågan om den oriktiga uppgiften varit ägnad att leda till för låg skatt är följande att beakta. Å deklarationsblanketten finnes under rubriken "E. Inkomst av tjänst" tryckt en anmärkning av innehåll, att i lönebeloppen skall inräknas jämväl belopp, som av arbetsgivaren avdragits såsom skatt. Därest icke annat tydligt framgår av deklarationen, är TN givetvis berättigad förutsätta, att deklaranten ställt sig denna föreskrift till efterrättelse. Den omständigheten att lönebeloppet i deklarationen angivits såsom kontant uppburet har varit ägnad att ingiva TN närmast den föreställningen att deklaranten icke åtnjutit naturaförmån och kan således icke anses med tillräcklig tydlighet giva vid handen, att deklaranten frångått föreskriften och avräknat skatten. Ej heller föreligger sådant missförhållande mellan det uppgivna lönebeloppet och den preliminära skatten att därav otvetydigt framgått, att skatten avräknats. HovR:n finner på grund av vad sålunda upptagits den oriktiga uppgiften ha varit ägnad att för S. leda till

Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-30 15:54:43

för låg skatt. S. är förty förfallen till ansvar för vårdslös deklaration. Den skatt, som därest den oriktiga uppgiften följts, skulle ha undandragits, uppgår till 316 kr. Med ändring av HR:ns domslut dömer HovR:n S. jämlikt 2 § skattestrafflagen för vårdslös deklaration att böta 350 kr.

S. sökte revision men *HD* lämnade ej prövningstillstånd.

II. Även bilmekanikern P. underlät att kontrollera den av honom in blanco undertecknade deklarationen 1955, som ifylldes och inlämnades av O. Arbetsgivarens löneuppgift, som P. lämnat O., upptog 9.680 kr. i avlöning, varav avdragits 2.377 kr. som preliminär skatt. I deklarationen angavs såsom inkomst av tjänst "Kontant uppburet kr. 7.303" och på därför avsedd plats att P. år 1954 erlagt preliminär skatt med 2.377 kr. Ingen uppgift om naturaförmån lämnades. — På samma sätt hade förfarits året förut. TN hade då taxerat P. för hela inkomstbeloppet och PN hade i nov. 1954 likaledes bestämt P:s taxering enligt löneuppgiften och lämnat utan bifall besvär över TN:s beslut. O. hade ombesörjt besvären. P. sade sig ej ha tagit del av PN:s beslut.

HR:n ogillade åtal mot P. för hans förfarande 1955 men rättens ordförande dömde honom för vårdslös deklaration.

HovR:n åberopade för sin dom samma dag som i det förra målet huvudsakligen samma skäl som i detta och vidare: Väl förekommer i P:s år 1954 avlämnade självdeklaration oriktighet i samma hänseende som i den nu förevarande. Med hänsyn till vad som upplysts om den avvikelse härutinnan från självdeklarationen som beslutats av TN och PN synes TN vid prövning av nu förevarande deklaration med fog hava kunnat förvänta, att P. icke skulle hava gjort sig skyldig till samma fel som tidigare.

Böterna bestämdes till 1.300 kr. (Den skatt som skulle undandragits om den oriktiga uppgiften följts uppgick till 647 kronor).

På revisionsansökan av P. fann *HD* ej skäl att meddela prövningstillstånd, i följd varav även denna HovR:ns dom skulle stå fast.

En viktig omständighet var alltså att det ansågs icke föreligga sådant missförhållande mellan den deklarerade inkomsten och det i deklarationen angivna beloppet av preliminär skatt, att TN med normal bedömningsförmåga bort underlåta att följa den oriktiga inkomstuppgiften. Om sådant missförhållande föreligger kan straffrihet inträda, se ovan och *Sandström,* Skattestrafflagen s. 67 ff. I de nämnda två målen synes det ha varit för beskattningsmyndigheterna obekant hur lång den tid egentligen varit, som den deklarerade inkomsten avsåg, jfr åklagarens argumentation.

Men även om arbetsgivarens löneuppgift antyder tiden för inkomstens förvärvande och en blick på tabellen över preliminär skatt alltså ger vid handen, att den i deklarationen angivna preliminärskatten måste svara mot ett väsentligt högre inkomstbelop än det deklarerade, kan den oriktiga inkomstuppgiften vara ägnad att leda till för låg skatt. Så var fallet i det mål, som i korthet nämnts i Skattenytt 1959 s. 113 f. men synes förtjäna utförligare behandling.

Målet är redovisat i *NJA 1958: 260* (ref. 41). Den tilltalade maskinisten D. invände i HD att vad i deklarationen upp-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-30 15:54:43

tagits såsom erlagd preliminär skatt svarade mot högre inkomst än den deklarerade.

Han deklarerade 1956 inkomst av tjänst hos ett bolag kontant lön 12.599 kr. och traktamente 1.842 kr., tillhopa 14.441 kr. enligt löneuppgift och uppgav att han erlagt preliminär skatt med 4.866 kr. TN följde i stort sett hans uppgifter, vilka icke angav den tid varunder beloppet 14.441 kr. intjänats, och taxerade honom till statlig inkomstskatt för 10.840 kr.

I verkligheten hade inkomsten uppgått till 20.067 kr. i kontant avlöning och 1.862 kr. i traktamente eller sammanlagt 21.929 kr. jämte 283 kr. i reseersättning enligt en av bitr. TI sedermera införskaffad rättad uppgift av bolaget. TI hade nämligen funnit att taxeringen ej stämde med den erlagda preliminära skatten. Den ursprungliga löneuppgiften hade av misstag kommit att avse endast senare halvåret 1955. — På yrkande av TI höjde PN taxeringen till 18.300 kr.

Inför *HR:n* bestred D. att hans underlåtenhet att upptaga felande 7.488 kr. kunde anses grovt oaktsam. Han uppgav bl. a., att han under 1955 haft anställning endast hos bolaget men i dec. varit ledig från arbetet 4 veckor, samt lämnade redogörelse för sina löneförmåner däribland tillägg för rätt mycket arbete på övertid. Han hade alltid själv kvitterat ut avlöningen. Vid deklarationstillfället hade han fått löneuppgift från bolaget, som visade att han för hela 1955 från bolaget uppburit kontant avlöning med 12.599 kr., resekostnadsersättning med 183 kr. och traktamente med 1.842 kr. Han hade litat på att denna varit riktig. Vid tiden för deklarationens upprättande hade han varit utarbetad till följd av sitt myckna övertidsarbete åt bolaget. Om han tänkt efter hade han dock bort inse att löneuppgiften angav lägre inkomst än den han uppburit.

HR:n ogillade emellertid, såsom å s. 113 angivits, åtalet av skäl, som icke godtogs av åklagaren eller överrätterna.

HovR:n fann genom sin sedermera av *HD* efter huvudförhandling fastställda dom i målet utrett, att D:s intäkter i deklarationen, som skrivits av annan person, upptagits till ett 7.488 kr. för lågt belopp samt att D. undertecknat och till taxeringsmyndigheten ingivit deklarationen utan att dessförinnan ha kontrollerat riktigheten av de av honom lämnade uppgifterna. Genom denna sin underlåtenhet har D. ådagalagt oaktsamhet, vilken med hänsyn till det i deklarationen icke uppgivna beloppets storlek måste bedömas som grov. Den omständigheten att D. i deklarationen såsom erlagd preliminär skatt redovisat ett belopp, svarande mot ett inkomstbelopp överstigande den av honom deklarerade årsinkomsten, har icke uteslutit risken för att den oriktiga uppgiften rörande årsinkomsten skulle komma att leda till för låg skatt. Nu angivna omständighet kan följaktligen icke vinna beaktande. HovR:n finner förty, att den oriktiga inkomstuppgiften varit ägnad att leda till för låg skatt. På grund härav kan D. ej undgå ansvar för vårdslös deklaration. Enligt av bitr. TI med tillämpning av 5 § skattestrafflagen i målet verkställd beräkning skulle, om den oriktiga inkomstuppgiften följts, skatt till ett belopp av 2.363 kr. ha undandragits. Med hänsyn till omständigheterna bör straffet bestämmas förhållandevis lågt. På grund av vad sålunda upptagits prövar HovR:n lagligt att, med ändring av HR:ns dom, döma D. jämlikt 2 § skattestrafflagen för vårdslös deklaration att böta 750 kr. — En le-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-30 15:54:43

damot fann ej skäl att göra ändring i HR:ns dom.

Åklagaren nöjde sig med denna milda dom, ty endast D. sökte revision och åberopade nu att, av anförda skäl, den av honom lämnade felaktiga uppgiften icke varit ägnad att vilseleda granskningsmyndigheten och leda till för låg skatt. Om man utginge från att en till taxeringsmyndigheten ingiven självdeklaration bleve föremål för granskning på normalt sätt, måste granskaren fästa sig vid förhållandet mellan den uppgivna inkomsten och den erlagda preliminära skatten samt, där förhållandet avveke från det normala, införskaffa förklaring från deklaranten eller arbetsgivaren. Uppgiften om preliminär skatt hade endast kontrollsyfte och hade ingen funktion att fylla vid bestämmande av det taxerade beloppet och låge ej heller till grund för debiteringen av den slutliga skatten.

Konsekvensen av detta resonemang torde utan överdrift kunna betecknas som svåröverskådlig, såsom framgår redan av åklagarens å s. 113 f. återgivna argumentering i HovR:n. Man kanske även kan fråga sig om den som säger sig "av misstag" ha angivit ett orimligt högt preliminärskattebelopp skulle kunna åberopa missförhållandet mellan detta och underdeklarerat inkomstbelopp till sitt fredande från ansvar för underdeklaration under påstående att deklarationen ej varit ägnad att missleda taxeringsmyndigheterna. Och hur ställer det sig för den som " av misstag" anger ett mot den underdeklarerade inkomsten "lämpligt avpassat" preliminärskattebelopp? Vilken begränsning ligger m. a. o. däri att uppgiften om erlagd preliminärskatt kan anses ha endast kontrollsyfte? Fråga om grov oaktsamhet vid lämnande av även sådan uppgift lärer knappast kunna bli aktuell.

I *NJA 1958: 135* (ref. 23) är fråga om felaktigheter i deklaration, som uppväger varandra. I sin självdeklaration hade godsägaren N. uppgivit vissa intäkter till för lågt belopp. Att han upptagit annan inkomstpost för högt och icke gjort avdrag för vissa utgifter fann domstolarna ej inverka på den förstnämnda uppgiftens straffbarhet (såsom däremot ansetts i det i SvJT 1946 rf s. 60 refererade HovR:ts-utslaget, jfr nedan).

I deklarationen upptog N hyresintäkter för sommarstugor med ett (1.095 kr.) för lågt belopp. Han bestred åtal för vårdslös deklaration och åberopade bl. a.: Att en del av hyresintäkterna icke upptagits hade berott på att han inte tagit kopior av kvitton eller att dessa kopior förkommit. Hans bristfälliga inkomstredovisning hade emellertid även medfört att han bland intäkterna upptagit hos en mejeriförening innestående efterlikvid å 576 kr. i st. f. endast 26 kr. i upplupen ränta. Avdrag för kost till anställd personal hade han upptagit 97 kr. lägre än han haft rätt till och vidare hade han glömt att yrka avdrag för en bils användning i rörelsen med 656 kr. Från de i deklarationen upptagna intäkterna skulle alltså avdragas 1.303 kr. Om deklarationen följts skulle han blivit beskattad för en 208 kr. för hög inkomst.

HR:n upptog såsom domskäl bl. a.: Med hänsyn till de uppenbara bristerna i N:s bokföring har han tydligen vid deklarationens upprättande haft stora svårigheter att fastställa sina från ett stort antal personer uppburna hyresintäkter men likväl underlåtit att närmare undersöka, hur stora intäkterna varit. En betydande

Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-30 15:54:43

del av hyresintäkterna har till följd härav utelämnats. Det måste anses att den oaktsamhet som N i angivet hänseende låtit komma sig till last är grov. — HR:n dömde N. för vårdslös deklaration att böta 400 kr. (411 kr. skulle ha undandragits i skatt om det oriktiga meddelandet följts).

HovR:n gjorde ej annan ändring i domslutet än att straffet bestämdes till böter 300 kr. enär den hyresinkomst, N. underlåtit att redovisa, ansågs uppgå till endast 895 kr. En ledamot ogillade talan mot N.

N. sökte revision.

RÅ genmälde bl. a.: HovR:ns avgörande syntes strida mot hovrättsavgörandet i rättsfallet i SvJT 1946 rf s. 60. Sistnämnda avgörande överensstämde åter med de uttalanden av fyra juris professorer som omtalades i referatet i NJA 1950: 103. Liknande uppfattning framträdde i en uppsats av *A. Eriksson* i Svensk skattetidning 1946 s. 104 (se emellertid dennes arbete Om påföljder av brott mot skatteförfattningarna s. 16 f, Skattenytts skriftserie nr 2). På annat sätt bedömdes däremot frågan av *Sandström* i arbetet Skattestrafflagen s. 78 ff, särskilt s. 91. Med hänsyn till det anförda funne RÅ det vara för rättstillämpningen av synnerlig vikt, att talan prövades av HD, och förordade alltså att prövningstillstånd meddelades N. RÅ bestred emellertid bifall till hans revisionstalan.

HD: Såsom HovR:n funnit har N. av grov oaktsamhet i deklarationen uppgivit sina hyresintäkter till ett 895 kr. för lågt belopp. Denna oriktiga uppgift var i och för sig ägnad att leda till för låg skatt. Att N. samtidigt i deklarationen upptagit en annan inkomstpost för högt och ej gjort avdrag för vissa till andra inkomstposter än hyresintäkterna hänförliga avdragsgilla utgifter kan icke inverka på uppgiftens straffbarhet. Det skattebelopp som skulle ha undandragits, om uppgiften följts, utgör 336 kr. På grund av det anförda prövar KM lagligt fastställa HovR:ns domslut.

NJA 1958: 304 (ref. 48) exemplifierar det i Stockholms RR:s dom i målet angivna förhållandet att många människor, då det gäller att åtaga sig extraarbete utöver sin huvudsakliga syssla, fäster stor vikt vid den skatt som kan komma att utgå på inkomsten av bisysslan. Vidare är det i mål om ansvar för falskdeklaration icke sällan förekommande, att den tilltalade åberopar att löneuppgift icke kommit honom tillhanda. RR:n fann vid övervägande av vad i målet förekommit uppenbart, att de tilltalade anställda, som till sitt fredande från ansvar åberopat att de trott inkomsten vara "skattefri", insett att de kunde undslippa skatt för inkomsten allenast genom att — under förutsättning att arbetsgivaren ej insände föreskriven löneuppgift — underlåta att lämna uppgift om densamma i självdeklarationen. — Samtliga 27 anställda, som åtalats, dömdes jämlikt 1 § skattestrafflagen för falskdeklaration att böta. Bötesstraffen fastställdes till sammanlagt 14.300 kr.

Arbetsgivaren disponenten S., som underlättat för de anställda att undandraga sig skatt, åtalades för medhjälp till falskdeklaration. *RR:n* fann bevisat att han vid olika tillfällen för flera av dem framhållit att den betalning han lämnade var skattefri. — — trots X:s vittnesmål kan tagas för visst, att S. med avsikt underlåtit insända löneuppgifter för att möjliggöra för de anställda att undandraga inkomsterna från beskattning. Genom sin underlåtenhet härutinnan och i förekommande fall genom besked till de anställda

Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-30 15:54:43

om "skattefrihet" för inkomsterna, vilka beskeds innehåll enligt vad utredningen visar blivit känt för flertalet anställda, har S. främjat övriga tilltalades brott. Han är således förfallen till ansvar för medhjälp till falskdeklaration. — — Som S. genom sitt förfarande möjliggjort brott för ett betydande antal personer, på grund av sammanlagda beloppet av de undandragna skatterna och med beaktande av den risk för brott och svårighet att upptäcka brott som dylikt förfarande från arbetsgivare medför anser RR:n S. böra dömas till frihetsstraff. — — RR:n dömer S. jämlikt 1 § skattestrafflagen och 3 kap. 4 § samt 4 kap. 1 och 2 §§ SL för medhjälp till falskdeklaration till fängelse 2 mån.

S. —ensam — sökte ändring under yrkande, i andra hand, att straffet måtte bestämmas till böter.

Svea HovR fann ej skäl att göra ändring i RR:s dom såvitt då var i fråga.

S. sökte revision. Sedan RÅ avgivit yttrande och — efter att ha erinrat om bl. a. 2 § 1 st. särskilda böteslagen 24 sept. 1931 — tillstyrkt att prövningstillstånd meddelades S., gavs sådant tillstånd.

HD: Av utredningen i målet framgår att S. vid flera tillfällen under åren 1953 och 1954 givit åtskilliga av de anställda, som sedermera genom RR:ns därutinnan lagakraftvunna dom fällts till ansvar för falskdeklaration, besked om att inkomsten av ifrågavarande extraarbeten vore "skattefri" samt att detta besked vunnit allmän spridning bland personalen. Att beskeden skulle komma att vidarebefordras till andra anställda än dem som mottog desamma måste S. ha insett. S. har icke påstått, att han utfäst sig att utöver de lönebelopp som utbetalades till de anställda erlägga därå belöpande skatt. Med hänsyn härtill och till övriga omständigheter måste S:s uttalanden om skattefrihet ha inneburit, att han då hade för avsikt att icke avgiva föreskrivna löneuppgifter till skattemyndigheterna. Vid huvudförhandling inför HD har S. förklarat, att han icke mindes, huruvida han tillsagt X att löneuppgifter beträffande 1953 års avlöningar skulle lämnas även för extrapersonalen, men att han numera rörande löneuppgifter beträffande 1954 års avlöningar erinrat sig att han vid tre tillfällen i början av år 1955, nämligen — —, beordrat X att insända löneuppgifter för all personal, även den extraanställda. I fråga om det första tillfället har vittnesmål av tjänstemannen Y i viss mån bekräftat S:s uppgift. Oavsett vad S. vid detta eller andra tillfällen må ha yttrat till X, måste emellertid med hänsyn till vad eljest i målet förekommit — särskilt beskeden till de anställda om skattefrihet samt sättet för kvittering och bokföring av lönebeloppen, vilka delvis utbetalats av S. personligen — tagas för visst, att underlåtenheten att insända löneuppgifter såväl år 1954 som år 1955 varit uppsåtlig och att S:s mening varit att möjliggöra för löntagarna att icke deklarera dessa inkomster och därigenom undandraga sig skatt. Genom vad S. låtit komma sig till last har han främjat de 34 falskdeklarationsbrott för vilka RR:n dömt de i målet åtalade 27 anställda. S:s medverkan är att betrakta som ett särskilt brott, såvitt angår ettvart av falskdeklarationsbrotten. Enär ettvart av S:s brott bedömt för sig förskyller normerade böter, skall enligt 2 § särskilda böteslagen särskilt bötesstraff ådömas för vart och ett av brotten. Med hänsyn till omständigheterna bör för medverkansbrotten utmätas enahanda straff som för huvudbrotten. På grund av det anförda prövar KM

Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-30 15:54:43

Nödvändig kostnad?

Ett diskussionsinlägg av jur. lic., pol. mag. Leif Mutén

Stadsfiskal Glas' uttalande om representationskostnader (SN 1959 sid. 114 ff.) rymmer åtskilligt av sanning. Det är — både i vårt och andra länder — ett bekymmer för taxeringsmyndigheter och skattelagstiftare att komma till rätta med det skatteläckage, som uppstår, när A representerar gentemot B och B bjuder A tillbaka, båda med avdrag för kostnaden men utan skatteplikt för åtnjuten förmån.

För dem, som i idogt försäljningsarbete ådragit sig magsår och revyleda, måste det å andra sidan vara föga hugnesamt att läsa i SN, att deras osparda möda varit onödig. I själva verket finns det en flytande gräns mellan kollegial representation affärsmän emellan, bedriven från gemensam trevnadssynpunkt, och det slags pliktskyldiga kundrepresentation, för vilken våra storföretag ofta lär ha särskilda tjänstemän anställda — män, som efter några år av sprattelvatten och bensprattel sägs vara lyckliga att få övergå till torra skorpor och Ramlösa på en fridfullare avdelning.[1]

Skattemässigt kan man försöka fixera gränsen t. ex. genom att tillåta avdrag endast för representation mot utlänningar. Det vore realistiskt, om lämpliga utlänningar inte vore så lätt tillgängliga för säkrande av avdragsrätt (av motsvarande skäl lär svenskar vara populära gäster vid norska restaurangbord). Det kunde också i princip vara möjligt att schablonmässigt få bort en del av den mest privata representationen genom att vägra avdrag för representation i hemmet. Men dels vore metoden för grov, särskilt med hänsyn till att restaurangtrötta gräster ofta uppskattar hemrepresentation, så att denna i särskild grad är goodwillskapan-

[1] Se härom särskilt Lindquist, SN 1954 sid. 145 ff.

---

lagligt på det sätt ändra HovR:ns dom att S. jämlikt 1 § skattestrafflagen och 3 kap. 4 § SL för medhjälp till falskdeklaration dömes till 34 särskilda bötesstraff, ettvart å lika stort belopp som det straff vartill RR:n i sin dom för varje motsvarande fall dömt den som begått falskdeklarationsbrottet. De S. sålunda ådömda bötesstraffen utgör tillhopa 14.300 kr.

En förutsättning för dom i flertalet av de här refererade målen var att den oaktsamhet, som visats, kunde betraktas som grov. Så ansågs alltså vara fallet om deklaranten underlåter att över huvud granska uppgifterna i den av honom undertecknade deklarationen, som ingives, samt när de icke uppgivna inkomstbeloppen är betydande i förhållande till de verkliga intäkterna av viss inkomstkälla. Särskilt det förhållandet att dylik disproportion kan konstituera brott mot skattestrafflagen blir ofta aktuellt vid taxeringsarbetet. Det sist refererade målet ger en skrämmande bild av vad arbetsgivare riskerar genom försummelse av sin uppgiftsskyldighet.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-30 15:54:43